Interreg
Italy - Croatia
I-Archeo.S.
European Regional Development Fund

EUROPEAN UNION

FROM SHARED RESOURCES
TO JOINT SOLUTIONS

EDUKATIVNI PRIRUČNIK ZA TURISTIČKE VODIČE

PAZINSKE PRIČE ZA VODIČE

PAZINSKE PRIČE ZA VODIČE

EDUKATIVNI PRIRUČNIK ZA TURISTIČKE VODIČE

Ovaj je priručnik nastao u sklopu projekta I-Archeo.S.

O PROJEKTU I-ARCHEO.S.

Projekt I-Archeo.S. vrijedan je 1.176.243 eura, a financira se u okviru Europskog programa za prekograničnu suradnju 2014-2020 Interreg V-A Italija-Hrvatska, Standard +. Projekt uključuje šest partnera: regiju Abruzzo, Teatro Marche iz Ancone i Teatro Pubblico Pugliese iz Italije i Grad Pazin, Pučko otvoreno učilište Poreč te Grad Crikvenicu iz Hrvatske. Svih šest partnera obvezalo se raditi na valorizaciji prirodne i kulturne baštine s ciljem stvaranja konkretnog, inovativnog, trajnog i održivog turističkog proizvoda. Pored ostalog, cilj projekta je razmišljati izvan okvira turističke sezone gdje će partneri razviti integrirani sustav usluga uglavnom usmjeren na prirodnu i kulturnu baštinu.

Grad Pazin je u sklopu projekta I-Archeo.S., zajedno s brojnim dionicima iz javnog, privatnog i civilnog sektora, osmislio nove tematske turističke itinerare koji svojim sadržajem i temama najbolje predstavljaju turističku ponudu grada Pazina. Itinerari su osmišljeni na način da svaki posjetitelj može samostalno kreirati svoj višednevni boravak u Pazinu, ali i kao itinerari koje turističke agencije mogu detaljno kreirati i ponuditi svojim korisnicima. U svrhu prezentacije ponude kreirali smo dvodnevni itinerar koji je baziran na gastronomskoj ponudi Pazina u smislu specifičnosti koje Pazin nudi u kombinaciji s razgledavanjem prirodne i kulturne baštine Pazina, a sve to začinjeno atraktivnim načinom prezentacije baštine kroz sve popularniji "storytelling". Upoznajte ono što uistinu čini Pazin tako posebnim, njegovi stanovnici i njegova tradicija koja se savršeno ocrtava u njegovoj kuhinji. Sva kompleksnost i sva posebnost nalaze se upravo u hrani i tradicionalnim jelima koja se spravljaju.

Pazin ima bogatu gastronomsku scenu s brojnim jelima, slatkim i slanim, koja golicaju nepce. Prepustite se doživljaju i polagano krenite u pripremanje, a potom i u kušanje najboljih pazinskih gastronomskih doživljaja koje ćete dugo pamtiti. Dok je lijepa istarska obala sve poznatija, unutrašnjost Istre krije potpuno novi, drukčiji i neotkriveni svijet koji pruža brojne zanimljivosti. Središte i polazište za njezino otkrivanje je Pazin, glavni grad županije, koji još uvijek čuva onu neposrednost nekadašnjeg načina života na istarskom poluotoku.

Interreg Italy - Croatia
I-Archeo.S.
European Regional Development Fund
EUROPEAN UNION

SADRŽAJ

0 4
UVODNA RIJEČ

0 6
NOVI PRISTUP
TURISTIČKOM VOĐENJU

1 9
PAZINSKE PRIČE

4 6
KORAK PO KORAK
DO NOVE TURE

5 5
SAŽETAK / SUMMARY

5 6
KORISNI IZVORI I
LITERATURA

D O D A T A K
RADNI
LISTOVI

IMPRESUM
Naziv: Pazinske priče za vodiče
Edukativni priručnik za turističke vodiče
Autor: IRTA d.o.o. - Istarska razvojna turistička agencija
Izdavač: Grad Pazin
Godina izdanja: 2019.

Europska komisija podržava izdavanje ove publikacije, ali njen sadržaj ne odražava mišljenja Europske komisije. Za sadržaj dokumenta su odgovorni sami autori i Komisija ne odgovara za daljnju uporabu ovdje sadržanih informacija.

UVODNA RIJEČ

Kako koristiti ovaj priručnik

Ovaj priručnik se prvenstveno obraća turističkim vodičima i interpretatorima zainteresiranim za predstavljanje grada Pazina. Međutim, osmišljen je kao skup odabranih korisnih informacija, ali i vrlo praktično sredstvo rada za sve koji žele obogatiti svoje turističke razglede ili osmisliti nove.

Stranice označene svjetlozelenom bojom podsjećaju na inovativne prakse turističkog vođenja. Služe da obogatite svoja teoretska znanja i pronađete brojne ideje i preporuke.

Smeđom bojom je označena cjelina koja daje pregled atrakcija i zanimljivosti iz prošlosti Pazina. Ove informacije mogu poslužiti kao izvor informacija i inspiracije vodičima Pazina.

Tamnozelena boja je rezervirana za cjelinu koja korak po korak olakšava razvoj novih turističkih obilazaka. Pozabavit ćemo se idejom, razradom, organizacijom, izvedbom i praćenjem proizvoda.

Pred kraj ovog priručnika, pronađite radne listove koji će vam pojednostaviti i strukturirati neke korake prilikom stvaranja novih baštinskih proizvoda.

ČESTI SIMBOLI

IDEJA

PRIMJER PRAKSE

RADNI LISTOVI

NADOPUNA ZNANJA

Pazin kao inspiracija

Moćno srce Istre

Nemoguće je riječima opisati ili fotografijom dočarati snagu prizora starog kamenog kaštela nad nepreglednim ponorom.

A opet, čak i opis je dovoljan da probudi maštu. Tako se barem dogodilo krajem 19.stoljeća, kad je veliki Jules Verne posegnuo za putopisom Charlesa Yriartea. Yriarte je posvetio čitavo poglavlje opisu Pazinske jame, a Verne, potaknut tim riječima, smjestio jednu uzbudljivu pustolovinu romana "Mathias Sandorf" upravo u Pazin. Možda je Julesu Verneu dovoljna inspiracija na daljinu. Ali, ne bi li svaki putnik kroz Istru trebao iskusiti uživo snagu jame?

Kad taj putnik stigne i prošeta ulicama Pazina, glavom mu se roje pitanja. Tko je prolazio ovim ulicama prije mene? Kakvi se tragovi prapovijesti nalaze ispod površine? Kako se mijenjao život kroz stoljeća? Kakve su priče djeci pripovijedali stari?

Iskoristimo ovaj priručnik da ispričamo pazinske priče i približimo duh grada posjetitelju.

> "Jednom riječju, to je ponor koji privlači, opčinjava i nikada ne vraća ono što k njemu padne." Jules Verne

NOVI PRISTUP TURISTIČKOM VOĐENJU

PREGLED INOVATIVNIH PRAKSI ZA SUVREMENE TURISTIČKE VODIČE

Na sljedećim stranicama upoznajte vodiča novog doba koji uključuje posjetitelje u svoje ture, koristi pripovjedačke tehnike i razumije snagu kvalitetne interpretacije baštine. Nije mu strana ni oživljena povijest ili igrifikacija razgleda. U tome mu pomažu brojni alati i metode predstavljeni u ovoj cjelini.

VODIČ ZA BUDUĆNOST

Putovanja i izleti su, uza sve ostale blagodati koje donose, i način učenja kroz iskustvo. A vođeni obilasci su karika koja to najviše pospješuje. Stiže nam vrijeme kada priznajemo da je, čak i u formalnom školovanju, učenje kroz iskustvo osobito učinkovito. U neformalnom okruženju, često je jedino takav način učenja i prihvatljiv.

Stoga ne čudi da su se promijenili prioriteti na popisu vještina turističkih vodiča. Sve ono što su trebali znati nekada, i dalje je neizmjerno važno. No, odjednom su takozvane "meke vještine" postale nužnost u radu iz više razloga. Osim blagotovornog djelovanja koje one imaju na prenošenje znanja, danas je gotovo svaki vodič podložan ocjenjivanju, bilo za potrebe agencije, bilo javno na internetskim servisima. Ovo može biti dvosjekli mač u predstavljanju baštine, ali zasad je dovoljno da istaknemo da danas vodič vodi posebnu brigu o dojmu koji će ostaviti na posjetitelje.

Kako bismo u tome uspjeli, pribjeći ćemo humoru, tehnikama pripovijedanja, kostimiranja, osmisliti raznovrsne alternativne ture, brže ćemo čitati govor tijela naših gostiju i reagirati na njega, te dobro paziti da nam svaki gost bude zadovoljan.

I dok se trudimo zadovoljiti goste, ponekad nismo ni svjesni da time činimo i dobru stvar za destinaciju koju predstavljamo. Umjesto da prenosimo mnoštvo znanja, sudjelujemo u najprirodnijem i najugodnijem načinu učenja - onom kroz osobni kontakt i razmjenu iskustava.

Lokalni turistički vodič

NEKAD I SAD

S velikim promjenama u svijetu, promijenila su se i očekivanja gostiju pa tako i uloga turističkog vodiča. Od osobe kojoj je primarni zadatak bio prenošenje informacija, danas putnici u vodiču traže osobu koja će im pomoći da razumiju destinaciju. Mnogi iskusni vodiči će ustvrditi da je posjetitelje to oduvijek zanimalo. Ali, nekada su dolazili k vodičima očekujući da oni prenesu mnoštvo podataka, jer do njih zaista nije bilo lako doći. Danas je sve dostupno i na vodiču je upravo suprotna uloga - da iz šume podataka izdvoji one bitne, one koji otkrivaju samo srce destinacije.

PROFIL

NEKAD

Vodič se smatra stručnjakom za destinaciju, često je visoko obrazovan i gosti mu se pasivno prepuštaju te on na predavački način iznosi podatke. Njegov autoritet se ne preispituje.

SAD

Vodič kroz interakciju s posjetiteljima stvara veze između posjetitelja i destinacije. Otvoren je i naizgled spontan te znanje prenosi na opušteniji način. Prati tržište i brzo se prilagođava tržišnim mjenama.

VJEŠTINE

OBRAZOVANJE (opsežno znanje, poznavanje stranih jezika)
ZNANJE (mnogo informacija, povijest, nastavnički stil prihvatljiv i očekivan)
INFORMIRANOST (praktične preporuke)
AUTORITET
SNALAŽLJIVOST

DUBINSKO POZNAVANJE DESTINACIJE (promjene, život stanovnika, svakodnevnica, aktualnosti)
KREATIVNOST
PODUZETNIŠTVO, SNALAŽLJIVOST
OBRAZOVANJE (znanje, strani jezici)

GOSTI ŽELE

POVIJEST DESTINACIJE
OBIĆI GLAVNE ATRAKCIJE
PRAKTIČNE SAVJETE

OTKRITI NEOČEKIVANO
DOŽIVJETI AUTENTIČNOST
OSJETITI OSOBNU VEZU VODIČA I DESTINACIJE
UPOZNATI PRIJATELJSKOG POSREDNIKA
POVIJEST DESTINACIJE

www.innoguidetourism.eu
Edukativni sadržaji za vodiče iz područja doživljajnog turizma, interkulturalnosti i održivosti

Prevoditelj jezika baštine

U posljednje vrijeme se mnogo govori o kvalitetnoj interpretaciji baštine. Otvara se sve više posjetiteljskih centara koji kroz interpretacijske metode i atraktivna digitalna i dizajnerska rješenja približavaju određene baštinske fenomene gostima. No, od samih začetaka - kako interpretacije baštine, tako i turizma općenito - najmoćnija spona između svijeta posjetitelja i baštine nije nikakav panel niti informativna ploča. Najmoćnija spona je drugi čovjek.

UKAŽI IZNENADI POVEŽI

Čini se kako, uslijed globalizacije, promjena u trendovima i navikama putnika, povećanja broja vodiča i načinu vođenja gostiju, posao turističkog vodiča nije više tako cijenjen kao nekada. Mnogi zaboravljaju njegovu vrijednost. Da podsjetimo, uloga dobrog vodiča je neprocjenjiva jer uz njegovu pomoć gosti doista mogu upoznati destinaciju.

Kao što prevoditelj mora poznavati kulturu iza stranog jezika da bi znao njegovo značenje i kome ga prevodi, a ne samo što njemu osobno znači...tako i vodič mora povezati ono što osjeća i cijeni kod destinacije s vrijednostima svojih gostiju. Prepoznati nepoznato i prenijeti svoje otkriće gostima, podijeliti svoje neizmjerno znanje na ugodan i pitak način, to su najteži zadaci turističkog vodiča. I ono najvažnije, stvoriti vezu. Nježnu, ali neraskidivu emocionalnu vezu između posjetitelja i destinacije. Sljedeće stranice opisat će neke metode koje nam u tome i pomažu.

INOVATIVNE TURE ZA NOVE GOSTE

Tematski obilasci gradova osvježenje su u turističkoj ponudi gradova, a samim organizatorima daju posebnu vidljivost na tržištu. Rado ih prate lokalni mediji, a posjećuje i domaće stanovništvo. Pretjerano je očekivati da će neka tura biti motiv dolaska turista u destinaciju, ali kada dođu, cijenit će ako ih dočeka šarolika ponuda. U zadnjoj cjelini ćemo se pozabaviti stvaranjem ture od začetka do praćenja njenog uspjeha, a ovdje slijedi nekoliko metoda kojima možemo oplemeniti svoje obilaske.

TEMATSKE TURE

Tematske ture se uglavnom povezuju s atraktivnim kostimiranim razgledima grada. Ali, to može biti i nešto mnogo jednostavnije. Sezonski razgledi, npr. inspirirani božićnim običajima, ili ljubavne priče povodom Valentinova, sigurno će zainteresirati i lokalno stanovništvo. Svaka kuća skriva slojeve povijesti i bezbroj priča, pa zašto ne bismo tematsku turu posvetili nečem naizgled običnom, primjerice svojoj omiljenoj ulici? Što god da nas privuče, sigurno je prepuno priča i žudi da prozbori, ali treba našu pomoć.

Jane's Walk

Okušajte se u razradi neprofitne tematske ture o nečemu što je vašoj zajednici bitno. Međunarodna inicijativa Jane's Walk može u tome pomoći.

PRIPOVIJEDANJE
Storytelling

Pričanje priča, takozvani "storytelling", ušlo je u mnoge segmente života. Čudotvoran učinak pričanja priča na mozak koristi se u umjetnosti, obrazovanju, terapeutske svrhe, ali i u poslovnom svijetu, promidžbi i politici.

FESTIVAL FANTASTIČNE KNJIŽEVNOSTI U PAZINU

Udruga Albus iz Pazina već godinama organizira Istrakon, vodeću konvenciju znanstvene fantastike u Istri, kao i Festival fantastične književnosti. Te manifestacije okupljaju kreativce iz cijele regije u srcu Istre i produbljuju vezu Pazina i čudnovatih priča, koja je začeta u zaboravljena vremena u narodnoj mašti naših starih.
Festival fantastične književnosti je 2018. godine izdao svoju 13. zbirku priča i nazvao je "Priče o Pazinu". Zbirka sadrži 14 priča raznih autora. Uživajte u čitanju i uvjerite se da je Pazin nepresušno vrelo priča.

Što je uopće pripovijedanje? Postoje brojna shvaćanja te riječi. Po nekima, to je prepričavanje postojećih pripovijesti, ili čak događaja, neki ga vide kao osmišljavanje novih priča. Neki vjeruju da je to povezivanje motiva u smislenu cjelinu, a neki da se to odnosi samo na nastup pripovjedača pred publikom. U ovom kontekstu odabrat ćemo definiciju koja kaže da je riječ o umijeću dijeljenja priča.

Turizam je grana u kojoj se posljednjih godina mnogo priča o *storytellingu*. Na nama je da zaista koristimo moć pripovijedanja u pozitivne svrhe, šireći emocije iz destinacija koje promičemo. I dok mnogi turistički radnici stvaraju ili prenose priče na razne načine iz sjene, turistički vodiči lako će se uklopiti u sve gore navedene definicije pripovijedanja pa bismo ih mogli nazvati ultimativnim pripovjedačima svojih destinacija.

Postoje brojna pomagala koja pomažu da postanemo bolji pripovjedači, poput kockica za pričanje priča koje se mogu pronaći u dućanima s društvenim igrama.

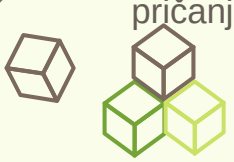

RADNI LIST 1
PRIPOVIJEDANJE - PUTOVANJE JUNAKA

Promijenimo perspektivu i ispričajmo uzbudljivu priču o nekoj građevini, priču u kojoj će ona biti glavni junak.

Neke priče provjereno djeluju već tisućljećima. Riječ je o tročinki i putovanju junaka.

Tročinka se sastoji od uvodnog dijela, drugog dijela u kojem se radnja zapliće i dolazi do vrhunca i zadnjeg dijela koji sadrži rasplet i zaključak.

Putovanje junaka nije samo putovanje u fizičkom smislu, već i rast i razvoj našeg junaka. U početku, on je mali čovjek, ali pokretan hrabrošću i idealima, probija se kroz pustolovine i uspijeva u nemogućem zadatku, a pritom zaokružuje i put osobne transformacije.

Nije lako strukturirati prezentaciju baštine uz pomoć gore spomenutih nepogrešivih priča, ali poigrajmo se odabirom jedne građevine, koju ćemo staviti u ulogu junaka (Radni list 1).

Umjesto same strukture priče, turistički vodiči će se lakše okušati u raznim alatima pripovijedanja, poput pjesničkih figura, personifikacije objekata, onomatopeje, prepričavanja legendi ili povijesnih anegdota.

PRIČE ŠIRE LJUBAV

Što se događa u našem tijelu kad sudjelujemo u pripovijedanju? Znanost je utvrdila da pripovijedanje aktivira više dijelova mozga nego procesuiranje činjenica. Moždani valovi svih koji slušaju su na sličnoj razini, a podudaraju se i s pripovjedačevima. Zbog otpuštanja dopamina lakše pohranjujemo sjećanja na emocionalne dijelove priča, a bolje pamtimo i zato što stvaramo slike temeljem vlastitih iskustava.

I na kraju, pripovijedanje utječe na otpuštanje takozvanog hormona ljubavi, oskitocina, i tako pomaže stvaranju osjećaja povezanosti, suosjećanja i povjerenja.

INTERPRETACIJA BAŠTINE

Vodič ima moć pomoći posjetiteljima da zaista zavole njegovu destinaciju. Mi vodiči ponekad zasipamo goste gomilom informacija. Od silne želje da se oduševe bogatstvom naše baštine, katkada ih zamorimo. Međutim, nismo svjesni da, predstavljanjem mnoštva činjenica, vodič stavlja sebe i svoje bogato znanje u prvi plan, a ne baštinu koju predstavlja.

Pravi put do srca posjetitelja je u prenošenju duha mjesta. Da bismo to uspješno činili, nekad se moramo i sami vratiti nekoliko koraka unatrag, zaboraviti sve što znamo, i u kakvo mirno doba prošetati u tišini i osluškivati što nam te poznate ulice još imaju za reći.

Zatim pretočimo to u riječi, odaberemo informacije koje će pomoći našem posjetitelju da i sam osjeti duh mjesta, potražimo veze s njegovim svijetom i potaknemo ga da se poželi vratiti. Poklonimo mu djelić našeg doma da ga zauvijek ponese u svojem srcu. To je interpretacija baštine.

www.interpret-europe.net
Materijali za čitanje i informacije o dodatnom obrazovanju iz područja interpretacije baštine.

ŠTO JE INTERPRETACIJA?

“Interpretacija baštine je edukativna aktivnost koja teži otkrivanju značenja i veza kroz izvorne predmete, vlastita iskustva i primjere, umjesto jednostavne komunikacije činjeničnih informacija.”

Freeman Tilden

Prenesite poruku baštinskog lokaliteta

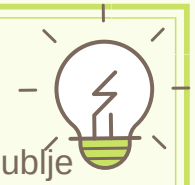

Uspješna interpretacija je ona u kojoj vodič pomogne posjetitelju da otkrije dublje značenje baštine i poveže se s njom na emocionalnoj razini. Stoga zagrebite ispod površine informacija i zapitajte se što vama znači baštinski lokalitet i što bi on mogao imati zajedničko sa svijetom posjetitelja. Prizovite pjesnički duh u pomoć, i osmislite dublju poruku koju biste voljeli prenijeti dok govorite o tom mjestu.

Freeman Tilden: "Interpretirajući našu baštinu"

Američki novinar Freeman Tilden objavio je 1957.godine knjigu "Interpreting Our Heritage" (Interpretirajući našu baštinu") i u njoj vješto raščlanio i brojnim primjerima potkrijepio što čini dobru interpretaciju. Ta knjiga je do dana današnjeg obvezno štivo za svakoga tko se bavi interpretacijom.

Tilden je u svojoj knjizi predstavio šest načela interpretacije:

- Svaka interpretacija koja na neki način ne poveže ono što se prikazuje ili opisuje s nečim osobnim ili iskustvom posjetitelja, bit će sterilna
- Informacija, kao takva, nije interpretacija. Interpretacija je otkriće temeljeno na informaciji
- Interpretacija je umijeće koje kombinira mnoge umjetnosti, bilo da su predstavljeni materijali znanstveni, povijesni ili arhitektonski. Svako umijeće se donekle može naučiti.
- Glavni cilj interpretacije nije instrukcija, nego provokacija.
- Interpretacija bi trebala predstaviti cjelinu, a ne samo dio, i mora se obraćati cjelovitom čovjeku, a ne samo nekoj njegovoj fazi.
- Interpretacija namijenjena djeci zahtijevat će poseban program.

Interpreting Our Heritage

U nedostatku hrvatskog prijevoda, posegnite za besplatnom digitalnom verzijom knjige Freemana Tildena na engleskom jeziku.

OŽIVLJENA POVIJEST

Obilasci u pratnji nekog lika iz prošlosti ili predaje atraktivan su turistički proizvod, ali i odličan način da približimo povijest posjetiteljima. Takve obilaske često nazivamo kostimiranim turama. Njihov broj diljem Hrvatske raste pa više nije dovoljno baciti se bez razmišljanja u takve projetke. Važno je dobro se pripremiti i zadovoljiti neke standarde oživljene povijesti. Kao rezultat, vođenje u ulozi oživljenog povijesnog lika doima se opuštenim i zabavnim, a zapravo je vrlo poučno.

Oživljena povijest u pravom smislu udiše život povijesnim lokalitetima pokazujući na licu mjesta kako su se oni koristili uz pomoć kostimiranih interpretatora. Na manjim i dobro sačuvanim lokacijama, poput dvoraca i balskih dvorana, može se vrlo vjerno prikazati život u određenom povijesnom razdoblju. Posjetitelji uče kroz iskustvo i zato je poučnost metode oživljene povijesti neprocjenjiva, pod uvjetom da je prikaz autentičan.

Turistički vodiči se mogu okušati u oživljenoj povijesti osmišljavanjem tura koje će voditi određeni lik, ili više likova iz prošlosti. S obzirom da je vodič u dugotrajnoj interakciji s posjetiteljima tijekom ture, a ulice gradova rijetko zadržavaju potpunu povijesnu autentičnost, zadatak turističkog vodiča da dočara vrijeme svog lika je osobito zahtjevan. No, uz dobru pripremu i malo investicije u dobar kostim, i sam vodič, i njegova destinacija, bogatiji su za jedan kreativan proizvod koji će posjetiteljima pomoći da urone dublje u zagrljaj grada.

www.pastpleasures.co.uk
Video materijali za usavršavanje britanske tvrtke Past Pleasures sa zavidnim iskustvom oživljene povijesti

Kod osmišljavanja ture koja se zasniva na oživljenoj povijesti, treba znati da je mnogo lakše ući u ulogu takozvanog "tipičnog lika", onog koji nije povijesna ličnost, već je samo mogao postojati u to vrijeme, poput kakve sluškinje ili težaka. Takvom izmišljenom liku trebamo nadjenuti ime, osmisliti život, smjestiti ga u određeno doba i dobro istražiti što je osoba tog staleža mogla znati o svijetu oko sebe.

Ukoliko odaberete poznatu ličnost, zadatak je znatno teži. Kako bi vjerodostojno utjelovili povijesnu osobu, potrebno je iscrpno istraživanje njenog života. Da biste se sigurno osjećali i spremno upuštali u razgovor s gostima, potrebno je da odlično poznajete tu osobu, i da ste u stanju smjestiti se u njenu kožu u povijesnom trenutku koji ste odredili. Preporučljivo je da joj i fizički što više nalikujete. Vjerojatno postoji kakav prikaz - fotografija ili portret - koja može pomoći prilikom kreiranja kostima i frizure.

Upotrijebite li kakav "starinski" kostim koji će biti uvjerljiv, ali ne i autentičan, propuštate priliku da dočarate gostima povijesno razdoblje, a u mnogim glavicama stvarate krivu sliku. Jednom kad se gosti slože da vi predstavljate određenu povijesnu ličnost, svi će vam vjerovati i zamišljati to vrijeme prema onome što vide na vama.

Ako se želite okušati u oživljenoj povijesti, možda je najlakše početi od lika iz narodne predaje ili kakvog književnog lika. To su likovi koji vam daju najveću slobodu po pitanju sadržaja i kostima.

RADNI LIST 2
OŽIVLJENA POVIJEST
RAZVOJ LIKA

VREMENSKA CRTA LIKA

Vremenska crta je vrlo koristan alat u osmišljavanju ture koju će voditi neki lik iz prošlosti. Kako bi se što lakše orijentirao, dobro je da vodič odredi što točniji trenutak u kojem se njegov lik nalazi, u najboljem slučaju točan datum. Zatim, uz pomoć vremenske crte, treba odrediti sve poznate događaje u životu lika u odnosu na zamišljeni datum: datum rođenja, kad se školovao, kad je gdje radio, negdje putovao, što mu slijedi, kad su mu umrli roditelji, kad rođena braća, sve što možete saznati ako je riječ o stvarnoj osobi. Ako je riječ o izmišljenom liku, također treba osmisliti njegov život. Osim toga, potrebno je odrediti što se sve važno događalo u svijetu, njegovoj domovini i gradu - je li bilo rata, tko su vladari i pape...
Ovo će sve pomoći da lakše zamislimo svijet našeg lika i govorimo o njemu baš kao što svakodnevno govorimo o svijetu oko sebe.

GAMIFIKACIJA TURA

Gamficirani sadržaji za posjetitelje su trend u ubrzanom porastu. Od mobilnih aplikacija, do takozvanih "escape" soba inspiriranih lokalnim pričama, istraživanje, igra i mozgalice dodatak su raznovrsnosti ponude destinacije.

Kako se u to mogu uklopiti turistički vodiči? Malim promjenama u vođenju vodič može isprobati kako gosti reagiraju na zaigrane sadržaje. Zatraži li od gostiju da uoče neki detalj, sami odgonetnu značenje kakvog natpisa, već je unio dašak igre u svoju turu.

Malo ozbiljniji zalogaj je kreiranje čitave ture zasnovane na igri i istraživanju. Ovdje se može dogoditi da podcijenimo naše goste. Gamificirani proizvodi mogu biti zanimljivi širokoj publici, ali će privući i entuzijaste za takvu ponudu, a njih nije lako zadovoljiti. Prije osmišljavanja gamificiranih sadržaja, treba upoznati svog gosta, staviti se u njegove cipele i obići neke postojeće igre. U današnje doba ovakva ponuda ne bi trebala odavati da je iz kućne radinosti. Za profesionalan dojam, potreban je dobar dizajn i kvalitetni materijali za igru.

Lov na blago i foto-safari su česte opcije gradskih igara za timove. Tu i nije potreban turistički vodič. No, osmišljavanjem kombinacije turističkog obilaska i zaigrane aktivnosti, otvaramo se novoj publici, poput obitelji ili projektnih timova. Mi vodiči poznajemo destinacije bolje od mnogih, znamo na što ljudi reagiraju, što ne primjećuju na prvi pogled, gdje se skrivaju iznenađenja. Uz malo volje i vremena, možemo osmisliti vrlo zanimljivu i edukativnu razbibrigu.

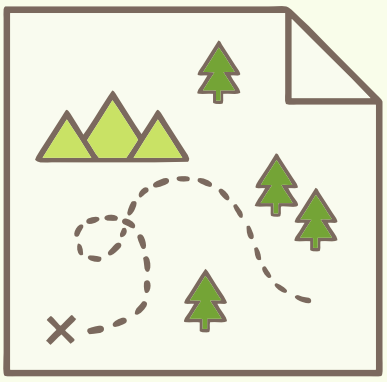

Na samom početku romana "Mathias Sandorf" Julesa Vernea, golub pismonoša dostavlja poruku s rešetkastom šifrom. Slična bi zagonetka mogla poslužiti u istraživačkoj igri na ulicama Pazina.

”Vjerujem da bismo uvijek trebali dodati malo umjetnosti u ono što radimo. Tako je naprosto bolje.“

J.Verne

PAZINSKE PRIČE

INSPIRACIJA NA SVAKOM KORAKU

Brojne zanimljivosti iz prošlosti grada Pazina mogu poslužiti kao inspiracija za stvaranje maštovitih turističkih sadržaja. Naredne stranice pružaju tek uvod u sve što Pazin krije. Neka posluže kao poticaj i podsjete vas na brojne druge tajne Pazina koje vrijedi podijeliti s posjetiteljima.

PAZIN KROZ VRIJEME

Ishodište grada Pazina je njegov srednjovjekovni kaštel. Čudnovato položen iznad 130 m dubokog ponora, prvi put spomenut još u desetom stoljeću, svjedoči o dugoj povijesti Pazina.
Među istaknutim vlasnicima bili su Habsburgovci, koji su naslijedili Pazin u drugoj polovici 14.stoljeća, te obitelj Monteccucoli u čijem je posjedu bio do ukidanja feudalnih odnosa, a Kaštel su zadržali do 1945. godine. Naselje izvan tvrđave raslo je postupno.

U 19.stoljeću Pazin je postao središte preporodnih kretanja u Istri. Ovdje je otvorena prva hrvatska srednja škola u Istri.

Upravo je u Pazinu 13.09.1943. odlučeno da se Istra priključuje domovini.

Danas je Pazin upravno sjedište Istarske županije.

hrv. PAZIN tal. PISINO

Značenje imena grada Pazina do danas je ostalo neriješena zagonetka.

Broj stanovnika: 4591 (2011.)
šire područje: 8638 (2011.)
24 do 480 nm
>110 toplih dana u godini

Gospodarska uloga Pazina je kroz stoljeća mijenjala ruho. U srednjem vijeku, oko Kaštela su se nizale obrtničke radnje. Kao središte feudalnog posjeda Pazinske knežije, Pazin je dugo imao ulogu važne utvrde Habsburgovaca. Podjela Istre na mletački i habsburški dio i granični položaj Pazina nepovoljno su utjecali na razvoj i povezanost Pazina što se mijenja padom Mletačke Republike.

Devetnaesto stoljeće donosi veliki razvoj grada. Godine 1873. svečano su pokrenuti radovi na izgradnji istarske željezničke pruge u Pazinu, koja je puštena u promet 3 godine kasnije.

Jedno od glavnih obilježja Pazina u drugoj polovici 20. stoljeća bila je njegova industrija. Kemijsko-tekstilna proizvodnja Pazinke, slavni pazinski purani Purisa i prerađivač plastike Istraplastika, ostavili su neizbrisiv trag u životu cijelog kraja i sjećanjima svih žitelja.

SAMANJ

Od daleke 1574. godine u Pazinu se održava sajam. Gotovo je nevjerojatno da se *pazinski samanj* održao do današnjeg dana kao najveći samanj u Istri. Mora se priznati da se ponuda malo promijenila te se ne zasniva više na stočarskim i poljoprivrednim proizvodima, iako se i toga može naći. No, živi je svjedok povijesti i običaja ovog kraja okupljajući ljude prvog utorka u mjesecu baš kao što je to činio u 16.stoljeću.

ATENTAT NA KOLODVORU

Početkom 20.stoljeća na željezničkoj postaji u Pazinu se odvila prava drama. Čuvši glasine o preljubu svog muža kneza Windischgratza, austrijska princeza Valerija, unuka Franje Josipa, krenula je u potjeru. Sustigla je navodnu ljubavnicu, neodoljivu češku glumicu Emu Švandovu baš u Pazinu i zapucala iz vlaka ranivši je. Nije ni čudo da se o ovom slučaju malo zna, kad se sama carska obitelj potrudila da ga zataška.

“

Pazin duguje svoju osobnost položaju uz rub Fojbe, koja je urezala moćno korito i obrušava se u tamnu spilju, gdje njene vode nestaju.

”

Charles Yriarte

Veduta: Valvasor,
"U slavu Vojvodine Kranjske"

Kaštel

TISUĆLJEĆE NA IVICI PONORA

Još davne 983. godine po prvi je put, koliko nam je poznato, spomenut *castrum Pisinum*. Riječ je o dokumentu kojim rimski car Oton II. potvrđuje darivanje Pazina, a koje su izvršili još njegovi prethodnici. To znači da je Pazin postojao i ranije.

Pazinski kaštel je među najbolje uščuvanim utvrdama u Hrvatskoj. Prvi opisi govore o pravokutnom zdanju na dva kata s kulom. Zadržao je većinu obilježja koja je zadobio tijekom 15. i 16.stoljeća.

Kroz stoljeća života nad impresivnim kraškim fenomenom Pazinske jame, uloge Kaštela su bile raznolike. U njemu se živjelo, bio je sjedište vlasti, čak i zatvor. Danas je pravi čuvar baštine svoga kraja kao dom Muzeja grada Pazina i Etnografskog muzeja Istre.

	VAŽNIJI VLASNICI
983.g.	ITALSKI KRALJEVI
1175.g	POREČKI BISKUP MENHARD iz Schwarzenburga
XII.st.	GORIČKI GROFOVI
1374.g.	HABSBURGOVCI
1766.g.	MONTECUCCOLI
1945.g.	

Velika posebnost pazinskog kaštela je njegov položaj. Za razliku od većine istarskih kaštela koji se propinju na uzvisinama, osebujno je izgrađen na niskoj nadmorskoj visini, nad samim ponorom.

Kaštel je bio najvažnija točka u obrani austrijske Istre i osvojen je samo jednom. Bilo je to 1508. godine od strane Mletaka. Tada je upravljanje na kratko vrijeme preuzeo mletački zapovjednik Girolamo Contarini.

BIJEG IZ KAŠTELA

Istra Inspirit, projekt koji obogaćuje kulturno-turističku ponudu Istre maštovitim uprizorenjima povijesnih događaja i legendi na lokacijama diljem Istre, jedan od svojih doživljaja smješta u Pazin.

"Jules Verne: Bijeg iz Kaštela", u organizaciji Muzeja Grada Pazina, oživljava uzbudljivu pazinsku epizodu Verneova romana Mathias Sandorf.

NAZIVI

PISIN
PASINO
MITTERBURG
PASINA
PISINUM
CASTELLO MONTECUCCOLI

Hrvatski naziv utvrde *Pasin* spomenut je po prvi put 1572.g. na karti Ilirika kartografa Johannesa Sambucusa.

Muzej Grada Pazina

Povijest Muzeja seže u 1956. godinu, a nakon raznih promjena, nanovo je osnovan 1997. godine. Muzej se sastoji od 22 zbirke. Četiri stalne izložbe smještene su u Kaštelu, a jedna u blizini Pazina, u mjestu Veli Ježenj.

Tragovi života na ovom području sežu u pretpovijesno vrijeme. Šire područje Pazina otkrilo je arheološka nalazišta predstavljena u zasebnoj izložbi naziva "Pazinština od prapovijesti do ranog srednjeg vijeka". Ova izložba je ujedno podsjetnik na tajanstvenost središnje Istre. Usprkos razmjerno mirnoj ranoj povijesti, arheološka istraživanja nisu sustavno provođena pa su nalazišta malobrojna. Još mnogo toga je preostalo za odgonetnuti, počevši od procesa razvoja ranih srednjovjekovnih naselja.

Jedna od stalnih izložbi je i ona o velikom istarskom biskupu Jurju Dobrili. Tu je i zanimljiva kolekcija crkvenih zvona iz raznih krajeva Istre koja datiraju u razdoblje od 14. do 19. stoljeća. Sva su dekorirana vegetabilnim ili religijskim motivima, a neka su čak ukrašena glagoljskim natpisima.

Osobito je zanimljiva izložba smještena u kvadratnoj kuli Kaštela, posvećena velikim seljačkim bunama s početka 15. i druge polovice 16.stoljeća. Ovaj dio postava Muzeja kroz autentični ambijent Kaštela uvjerljivo priča burnu nevolju tadašnjih kmetova. Prikazano oružje obiju strana istodobno nas uvjerava u nadmoć feudalaca, kao i volju, hrabrost i upornost kmetova.

Pri dnu kule se gase sve nade. Posjetitelja dočekuju replike nemilosrdnih sprava za mučenje kao mučan završetak ugušenih buna.

Muzejska izdanja

U Muzeju Grada Pazina možete nabaviti kataloge i deplijane izložbi u izdanju Muzeja.

Prolistajte i stara izdanja Zbornika Pazinskog memorijala u izdanju Katedre čakavskog sabora Pazin. Možda se nađe stručni članak o temi koja vas posebno zanima.

Etnografski muzej Istre

Etnografski muzej Istre nalazi se pod istim krovom kao i Muzej Grada Pazina, u prostorijama Kaštela. Čuva građu vezanu za život u Istri. Ugodno je iznenađenje za posjetitelja jer su izložbe vrlo moderne. Uz maštovite panele, interaktivne sadržaje, vješto korištenje dizajna i boja, usmjeravaju pažnju gosta i spretno povlače paralele između suvremenog čovjeka i narodnih običaja. Obratite pažnju i na privremene izložbe.

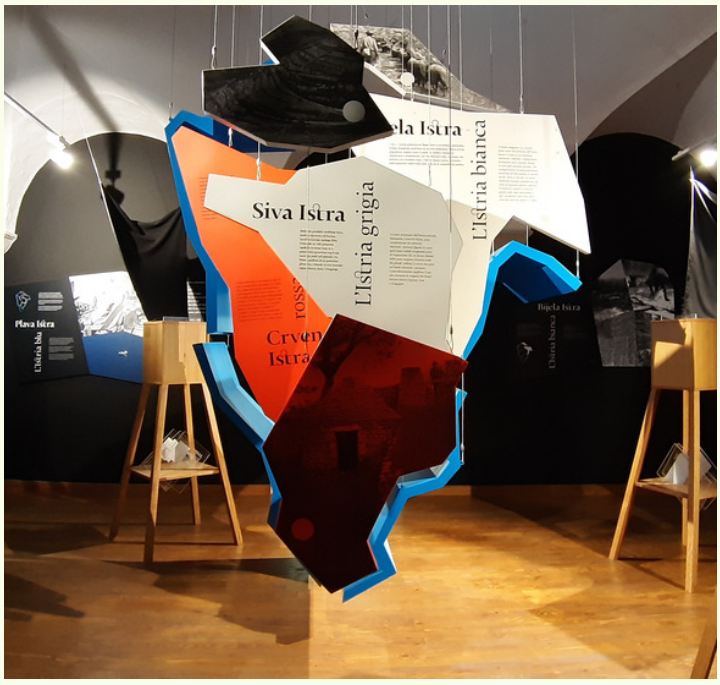

Jama

ZAGONETNO GROTLO

Pazinska jama, stotinjak metara duboka provalija ispod grada, izaziva strahopoštovanje i divljenje putnika. Dojmljivo remek-djelo prirode, ili možda drevnih divova kako kažu narodne priče, ponire pod gradom kao podsjetnik na svu silinu prirode. Je li jama poslužila kao inspiracija velikom talijanskom piscu Dante Alighieriju dok je pisao poznati "Pakao"? Ako se probudite u Pazinu u neko jutro kad je jama ispunjena maglovitom parom, lako ćete povjerovati u ovu glasinu iz prošlosti. Sam ulaz u jamu katkad se naziva *Danteovo predvorje.*

Brojni su se istraživači zavlačili u spilje ispod jame i otkrivali njihove daleke kutke...Međutim, podzemni tok rijeke Pazinčice, koja u jamu ponire, do danas nije potpuno istražen.

Poznati francuski istraživač kraškog podzemlja Alfred E.Martel, u suradnji sa stručnjakom za melioracije u kršu iz Ljubljane Wilhelmom Putickom, izradio je prvu topografsku skicu pazinske jame krajem 19. stoljeća.

Veliko terensko istraživanje provedeno je 1967. Tada je tim u sastavu speleologa Mirka Maleza, geografa Markovića i studenata geografije Novakovića i Stare, krenuo u unutrašnjost jame. Na popis važnih istraživača jame treba uvrstiti i Dragu Opačića Billyja, oca suvremene speleologije u Istri, koji je 1975. sa Speleološkim društvom Istra iz Pazina proveo značajna istraživanja podzemlja.

Pazinska jama se ponekad pretvara u pravo jezero! Događa se da kanjon Pazinčice poplavi. 1896. godine, jama se napunila vodom koja je sezala do 30 m ispod razine terase kaštela.

> Ponor Pazinčice kod Pazina u srednjoj Istri spada među najimpozantnije i najznačajnije speleološke pojave, ne samo u Istri, već i na cijelom području Dinarskog krša.
>
> Mirko Malez

Pazinčica - Fojba - Potok

Pazinčica se formira od nekoliko potoka. Nekada je imala površinski tok. Preko 300 m kanjona Pazinčice je završni dio riječne doline. Ulaz u ponor je prostran, 20 m visok. Dugo se vjerovalo da ponornica Pazinčica izlazi na Limski kanal. Massimo Sella, koji je promatrao kretanje jegulja, doveo je u vezu tok Pazinčice i izvor rijeke Raše.

Pozadinski nacrt jame: Mirko Malez

Pazinčica na svom putu stvara još prirodnih atrakcija. Najpoznatija je nekoliko kilometara udaljena od Pazina. Riječ je o Zarečkom krovu, omiljenom kupalištu Pazinjana. S deset metara visoke stijene obrušava se veliki slap, i pokoji mladić ili djevojka koji skaču u jezerce. Pod stijenom se skriva pećina gdje je moguće pronaći hlad, ali i okušati se u slobodnom penjanju. Nekada se omiljeno kupalište nalazilo još bliže gradu, na Pazinskom krovu. Oni imućniji su se zadržavali na takozvanom Lidu kraj mosta prema Zarečju.

Do Zarečkog krova može se stići otprilike 3 km dugom šetnicom uz Pazinčicu. Naziv staze nam puno govori o prošlosti Pazina: to područje se naziva Rimski put ili Dolina mlinova. I doista, poznate su lokacije nekoliko mlinova, a ostatke nekih je moguće i zamijetiti, poput Tomažinovog mlina. Šetnja se ne preporučuje za kišne sezone jer je staza u to doba iznimno blatna.

"Melješ kako dolenji malin"

Uz pazinski Potok je još prije stotinjak godina bilo vrlo živahno jer se uza nj nizalo dvadesetak mlinova. Dolina mlinova je bila isprepletena s životom grada.

Mljelo se zaista mnogo kroz stoljeća. Prema zapisima iz 16.stoljeća, u Pazinskoj knežiji je radilo gotovo 90 mlinova.

Pustolovina

Pazin Heart of Adventure

Teško je odoljeti pozivu prirode, koja okružuje Pazin, na istraživanje i pustolovinu. Sve brojniji turistički pustolovni sadržaji odgovaraju na taj zov.

Projekt I-Archeo.S. objedinjuje ovakvu ponudu u preglednu i izazovnu turističku rutu "Pazin - Heart of Adventure". Od rekreacije u prirodi do adrenalinskih atrakcija, ova ruta pomaže posjetiteljima da otkriju impresivnu prirodu u samom gradu i okolici.

Speleoavantura ZipLine

Zahvaljujući organiziranim aktivnostima, moguće je, pod sigurnim vodstvom, iskusiti jamu na neočekivan način.

Speleološko društvo Istra organizira "Speleoavanturu", jedinstveno iskustvo prolaska dužinom od 200 m turistički neuređene spilje.

Prelet nad jamom predstavlja jedan od atraktivnijih zip-linea u Hrvatskoj.

Società escursioniste e alpine dell' Istria

Giovanni Quarantotti narra, in un suo vecchio articolo intitolato «Pietro Kandler escursionista», che il grande storico, di ritorno da una lunga peregrinazione in Croazia e sulle Dinariche, fatta a piedi calzando per comodità un paio di opanche, è salito sul Monte Maggiore e che, dall'alto di quella vetta, ha riconosciuto la Patria buttando via le opanche per non calpestare il sacro suolo con quei calzari stranieri. Dirà poi che la storia delle nostre terre è stata scritta sul terreno col dito di Dio: ed è questo il motto, che campeggia sulla mostra, aperta a Trieste in questi giorni, compendiandone il significato.

Dall'alto del Monte Maggiore si domina effettivamente tutta l'Istria quant'è lunga e quant'è larga, dalle giogaie delle Alpi Giulie sino a degradare, or a balze, or per dolci colline, or per boschi, or per campagne amorevolmente coltivate sino ai lidi bagnati dall'Adriatico. Un paesaggio forte e variato, a volte tormentato, che è stato meta di schiere di escursionisti e di alpinisti metodici e instancabili, amanti della natura, inalberanti sulle loro piccozze i gagliardetti di numerosi sodalizi, simboli di vita sana e di un codice morale eletto. Conoscere la propria terra significa

Distintivo della SEIMM, soc. escursionisti istriani di Monte Maggiore

tempo della gioventù, una nostalgica boccata di aria pura e ristoratrice. Dobbiamo ringraziare per l'iniziativa Francesco Stradi, il popolare Chechin dei Bosega, che a suo tempo è stato l'animatore dei gruppi escursionisti capodistriani, e quanti hanno collaborato con lui: la prof. Nerina Feresini, il m.o Giovanni Visintini, Lauro Decarli, Rino Diviacco, Aldo Pellaschiar, Livio Carini, Enea Padovan, Pino Grio e, non ultimo, Giorgio Coloni, della Società Alpina delle Giulie, che ha concesso fraterna ospitalità alla mostra (il sodalizio è presieduto dall'avv. Giovanni Tomasi, che è stato uno dei «muli» più fedeli e attivi, a Capodistria, tra i gruppi escursionisti).

Lungo sarebbe il riferire compiutamente sulle società alpine giuliane, altrettanto lungo sarebbe il discorso su quanto è esposto a Trieste, in questi giorni. Conviene frenare la penna e consigliare piut-

istriano prendendo il nome di «Società Alpina delle Giulie», tutt'ora operante e benemerita in vari campi storici, scientifici e civici. L'elenco dei soci, pubblicato negli «Atti e Memorie» del sodalizio per l'anno 1887, comprende 236 triestini o residenti a Trieste, 71 istriani, 42 friulani e 15 di altra provenienza.

L'INNO SOCIALE. - Ma ecco sorgere un nuovo sodalizio specificatamente istriano. E' la «Società Escursionisti Istriani Monte Maggiore» (SEIMM) della quale si è fatto promotore, nel 1909, il prof. Giannandrea de Gravisi convocando a Pisino, centro geografico dell'Istria, gli appassionati delle escursioni e dell'alpinismo e fondando un consolato in ciascuna delle principali città e borgate della penisola. Il consolato di Capodistria, retto da Giuseppe Padovan, è uno dei più forti e con-

Izvor ilustracije:
Arhiv Arena di Pola

Posjetitelje, kojima nije do ekstremnih pustolovina poput zip-linea ili speleološke avanture, ispunit će planinarenje ili barem rekreativna šetnja.

Zaljubljenicima u prirodu je na raspolaganju nekoliko staza različitog stupnja zahtjevnosti. Za ozbiljne planinare, odličan je odabir 50-ak kilometara dug Pazinski planinarski put.

Planinarsko društvo Pazinka, osnovano 1981. godine, prava je adresa kad je u pitanju planinarenje u okolici Pazina.

Spomenici duhovnosti

Zvonik

45 metara visok zvonik crkve sv. Nikole uzdiže se nad Pazinom od 1705. godine i daje mu prepoznatljivu vizuru. Moglo bi se reći da je i stariji od toga, jer je izgrađen od kamenih blokova Kaštela.

Zvonik je sastavni dio pazinske svakodnevnice kroz stoljeća. Nekoć su njegova zvona težila više od 3 tone. U vrijeme kad su mnogi stanovnici Pazina radili u velikim tvornicama, zvona su, umjesto na molitvu, ranim jutrom pozivala na odlazak na posao. I danas se smatra srećom proći ispod zvonika - za posjetitelja tijekom razgledavanja, a za građane svakoga dana.

Crkva sv. Nikole

Župna crkva sv. Nikole (na fotografiji gore) je po prvi put spomenuta još u 13. stoljeću. Današnji je oblik poprimila u 18.stoljeću.

Osobito je dragocjena unutrašnjost crkve. Freske crkve sv. Nikole su nastale oko 1470. i pripusuju se majstorima iz kruga Leonarda iz Brixena. Uz crkvu je izgrađen zvonik početkom 18. stoljeća.

Franjevački samostan

Kompleks franjevačkog samostana s crkvom Pohođenja Blažene Djevice Marije seže u 15.stoljeće.

Crkva je sagrađena u drugoj polovici 15.stoljeća u kasnogotičkom stilu.

Veliko blago samostana je franjevačka knjižnica, najstarija sačuvana knjžnica u Istri. Nekada je samostan, uz knjižnicu, u svom sastavu imao i kirurga te ljekarnu.

Nematerijalna baština

Kako je div Dragonja stvorio pazinsku jamu

Mistična unutrašnjost Istre obiluje legendama. Za pretpostaviti je da golijatska jama pobuđuje maštu od davnina.

Poznata narodna priča govori o najvećem od svih divova, Banu Dragonji. Dragonja je nogom udario o zemlju uz pazinski kaštel. Zemlja se rastvorila i ukazalo se gigantsko grotlo. I dan danas, kažu, na određenom mjestu, kad se Pazinčica povuče, ukaže se stopa diva Dragonje.

ŽIVA COPRNIJA ŽIVA ŠTRIGARIJA

Etnografski muzej Istre iz Pazina jedan je od partnera projekta "Živa coprnija - živa štrigarija". Projekt razvija turističke rute tragom legendi i predaje Istre i Pohorja. Iskušajte besplatnu mobilnu aplikaciju projekta za istraživanje Istre. Priča o Banu Dragonji koji je spasio Pazin od suše našla je mjesto u aplikaciji Živa štrigarija.

Magla

Kada jamu ispuni magla, kao da su se meki nebeski oblaci spustili u središte Istre. Najčešća je u jesen i zimi, ali javlja se u svim mjesecima, pogotovo u vrijeme anticiklone. Pazin bilježi stotinjak dana pojave mraza i isto toliko rose godišnje. Pazinsku maglu možemo objasniti čestim temperaturnim inverzijama u kotlini, ali to nas ne spriječava da zamišljamo fantastična bića ispod gornjeg sloja.

Govor

Čakavski govor Pazina jedan je od istarskih poddijalekata. Nikada nije detaljno obrađen, ali se spominje u brojnim dijalektološkim raspravama.

Nedavno je objavljen "Rječnik pazinskog govora" autorice Marije Gagić.

Hiža od besid

Pazin danas svjesno gradi svoj imidž književne destinacije. Tako je 2009. godine otvorena kuća za pisce *Hiža od besid*. Od književnih druženja do rezidencije, ovo mjesto na poseban način njeguje književnu tradiciju i pruža prostor za promociju i stvaranje, sve više se otvarajući i prema inozemnim autorima.

Poezija Tugomila Ujčića

Rođeni *Pazinjan* pjesnik Tugomil Ujčić (1906.-1995.) značajan je predstavnik dijalektalne književnosti Pazina. Njegovo književno stvaralaštvo uglavnom je vezano za Istru, uz često korištenje pazinskih motiva. Njegovo pjesništvo je spomenik govoru Pazina. Ujčić je zadužio grad i doniravši svoju bogatu knjižnicu gradskom arhivu.

Ilustracije str. 37, 38:
Leon Benett
(J.Verne: "Mathias Sandorf")

> Taj bezdan je Jama, kako ga zovu u tom kraju. Poput prepune posude služi kao korito rijeci koju nazivaju Fojbom. Rijeka se izlijeva jedino u špilju koju je malo pomalo sama izdubila u stijenama i tu ponire žestinom vrtloga ili vodene grede. Kojim putem ide dok prelazi ispod grada? Ne zna se. Gdje ponovno izvire? Nepoznato je. Špilji ili, bolje rečeno, prokopu što se probija kroz škriljevac i ilovaču ne zna se ni duljina, ni visina, ni pravac. Tko bi znao ne sudara li se bujica s nekoliko stotina uglova, s kakvom šumom stupova koji divovskom podzemnom gradnjom nose tvrđavu i čitav grad. Već prije, kad im je ni previsok ni prenizak vodostaj dopuštao da se otisnu lakim čamcem, odvažni su istraživači pokušali nizvodno oploviti Fojbin tok kroz to mračno crijevo, ali bi im se svodovlje što se sve više snižavalo ubrzo suprotstavilo kao nepremostiva prepreka. Uistinu, o stanju podzemne rijeke nije se znalo ništa. Možda propada kroz kakvu vrstu ponikve što se prokopala ispod razine Jadrana. Takva je dakle bila Jama
>
> Jules Verne

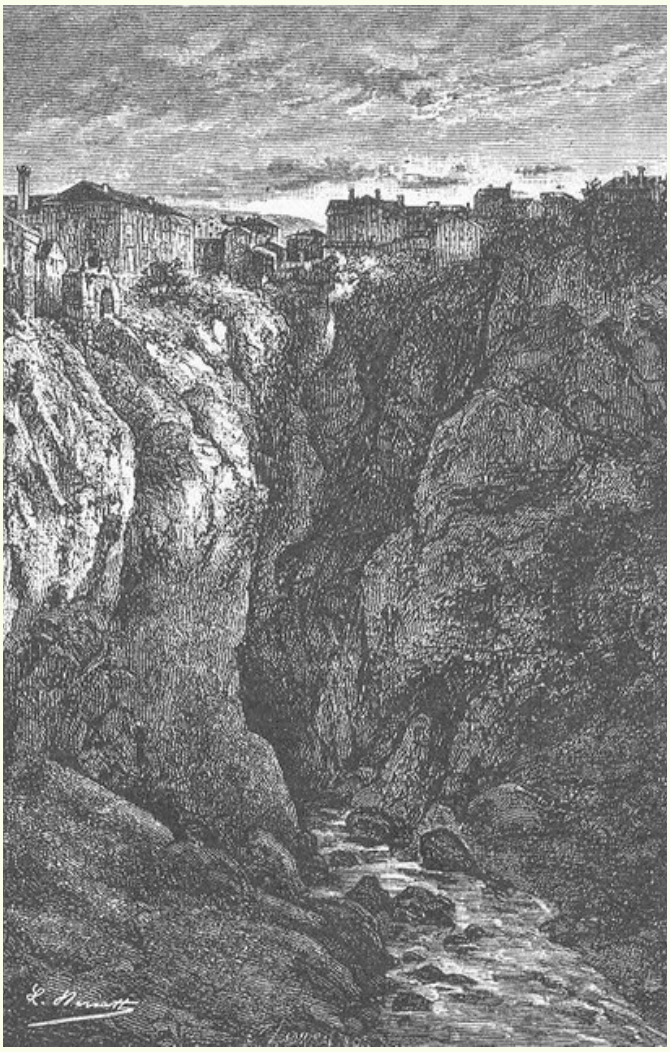

Pazin i pisci imaju poseban odnos. Možda najpoznatije djelo koje opisuje Pazin stiže iz pera velikog Julesa Vernea.

Iako nije posjetio Pazin, Jules Verne je od svojih suvremenika saznao za jamu koja ostavlja bez daha i upotrijebio je kao kulisu za napetu scenu bijega iz tamnice likova iz svog romana "Mathias Sandorf". Zatočenici se u vratolomnoj pustolovini iskradu iz Kaštela, spuste u ponor i zaplove kroz podzemni svijet Jame.

Vjeran opis i još vjernije ilustracije Leona Benetta upisali su Pazin u književnu kartu svijeta.

Iako najpoznatiji, primjer Julesa Vernea nipošto nije jedini.

Govori se da je ulaz u pakao Dante Alighierija upravo - pazinska jama. I doista, Dante je putovao ovim krajevima i put ga je lako mogao dovesti i do Pazina.

I Vladimir Nazor je pisao inspiriran jedinstvenim pazinskim vizurama. Inspiraciju je prikupljao dok je predavao u srednoj školi u Pazinu. Nazor je zabilježio priču o divu Banu Dragonji i nastanku pazinske jame.

Širite „Pučki Prijatelj“!

Krasan džepni koledar
za god. 1920. uz cijenu 1.-- L.
prodaje knjižara Iv. NOVAK
- - - u Pazinu. - - -

TRGOVINA MJEŠOVITE I PREKOMORSKE ROBE
Ivan Stranić Amerikan - Pazin

Pazin je odigrao ulogu jednog od čuvara hrvatskog jezika u Istri. Hrvatska gimnazija u Pazinu otvorena je 1899.g. kao prva srednjoškolska ustanova istarskih Hrvata. Hrvatska čitaonica, preteča današnje Gradske knjižnice, otvorena je 1897.g.

Juraj Dobrila, rođen u mjestu Veli Ježenj u blizini Pazina, doveo je hrvatski jezik još bliže narodu. Naime, 1854.g. tiskao je molitvenik *Otče, budi volja tvoja* na hrvatskom. Usto je podupirao izdavanje hrvatskih novina *Naša sloga*.

Pučki prijatelj

Malo je poznato da je u Pazinu početkom 20.st. nekoliko godina tiskan list "Pučki prijatelj", glasilo hrvatskog katoličkog pokreta u Istri. Mnoga izdanja dostupna su online na portalu starih hrvatskih novina NSK.

Knjiga u ruku, put pod noge - književna šetnja Pazinom

Gradska knjižnica Pazin provodi projekt "Knjiga u ruku, put pod noge". Ova edukativna književna šetnja namijenjena je svim uzrastima i podsjeća na veze grada, pisaca koji su u njemu ostavili traga i istarskih priča.

Gastro ponuda

Još su stari putopisci vidjeli u pazinskom kraju slikovito plodno tlo pa na trpezi ne možemo očekivati ništa drugo, doli vrhunske namirnice.

Osim uzgoja, žitelji su se mogli poslužiti i svježim ulovom. Očekuje se da bi se u Pazinskoj jami moglo pronaći endemskih vrsta jer njena flora i fauna još nije detaljno istražena. U međuvremenu, ono što je već poznato, moglo se redovito naći na trpezi, uključujući specijalitete od špiljskih puževa.

I masovnija proizvodnja prehrambenih namirnica u Pazinu znači kvalitetu i osobnost. Pazinski puran je kroz drugu polovicu dvadesetog stoljeća postao jedan od simbola grada. Zanimljivo je da je pazinski puran zapravo - kanadski. Tvornica Puris u šezdesetima je uvezla 1000 purića iz Kanade, a ostalo je povijest. U Pazinu se proizvodi i bezalkoholno piće pašareta koje ima kultni status u Istri, dok ga ostali krajevi jedva poznaju.

Stiglo je vrijeme za povratak nekim tradicionalnim okusima. Puževe ćemo zasada preskočiti, ali slijedi nekoliko prijedloga za omastiti brk u Pazinu i okolici.

Pazinski cukerančić

Slasni razgranati kolačić gotovo je pao u zaborav. No, prije nekoliko godina, okupili su se entuzijasti iz Pazina i okolice i pobrinuli se da se umijeće pripreme cukerančića uvrsti na popis nematerijalnih dobara Ministarstva kulture RH. Delikatna i neodoljiva slastica tradicionalno je dio proslava važnih događaja u životu, naročito svatova.

Med

Još je putopisac Valvasor u svojem djelu "U slavu Vojvodine Kranjske" iz 17.st. zabilježio svoja opažanja o pčelarstvu u Istri. Danas se ono temelji na uzgoju kranjskih pčela. Istra je poznata po medu vrhunske kvalitete, što dokazuju i brojne nagrade. U Pazinu se ova tradicija posebno njeguje.

Boškarin

Govedo *istarski podolac* u narodu se najčešće naziva *boškarin*. Suhomesnati proizvodi od mesa boškarina su iznimna delicija. Upravo je iz Pazina krenuo poticaj uzgoju, a time i novom životu boškarina kroz razne aktivnosti, pa tako i obučavanje kuhara za pripremu mesa.

Pazin Heart of Gastronomy

U sklopu projekta I-Archeo.S. razvijaju se dvije velike turističke rute Pazina. Jedna od njih je gastronomska ruta koja izdvaja specijalitete ovoga kraja i otkriva gdje ih možete isprobati. Informacije će ubrzo biti dostupne i na mobilnoj aplikaciji. Osim gastro rute, razvija se i pustolovna.

Slatke manifestacije

U posljednje vrijeme raste ponuda specijaliziranih gastro-manifestacija u Pazinu. Festival palačinki okuplja profesionalne kuhare koji stvaraju najraznovrsnije palačinke. Udruga Lipa već godinama organizira Dane meda, edukativno-kulturnu pčelarsku manifestaciju međunarodnog karaktera.

Detalji

Šetnja Pazinom otkriva mnoštvo zanimljivih detalja. Sve ono što nas privuče, koliko god beznačajno djelovalo, obično skriva dublju priču. Zato promislimo što nam detalji šapuću i prepričajmo njihove ispovijesti..

DETALJI i IGRE

Prisjetimo se gamifikacije tura (str. 17). Upravo naizgled nevažni detalji mogu poslužiti kao osnova za kreiranje pogađalica ili igara zapažanja.

AHA i WOW

Iznenaditi posjetitelja posve neočekivanim podatkom, ili nečime skrivenim što bi sami teško zamijetili, odličan je način angažiranja posjetitelja. Detalji će pomoći da stvorite učinak spoznaje (AHA ili čak WOW efekt).

Život danas

Jedna od najvažnijih osobina interpretatora baštine i pripovjedača, stvaranje je veza između današnjeg svijeta i minulih vremena. Zato promotrimo dobro svijet oko sebe i pronađimo što danas najbolje govori o životu grada, njegovim mijenama, nastojanjima i željama njegovih stanovnika.

TradInEtno

U ljetnim mjesecima, Pazin postaje privremeni dom tradicijske i etno glazbe kroz festival TradInEtno. Brojne radionice i festivalska događanja dovode suvremeni pristup tradicionalnoj glazbi u grad.

Kroz protekle stranice smo se mogli uvjeriti da je Pazin kroz stoljeća prolazio kroz brojne promjene, ali i da je mnoga svoja obilježja ljubomorno sačuvao. Neki su tragovi bogate povijesti i prirodne karakteristike očigledni pri samom ulasku u grad, poput stare utvrde i Pazinske jame.

Ali, možda je još čudesnije što sami ljudi i dalje brižno čuvaju sjećanja na život u neko drugo vrijeme. Na stare mlinove i zvonjavu tri tone teških zvona. Zajednički održavaju tradicije poput samnja živima. A pojedinačno pamte obiteljske vrednote, poput urara Paladina, kojeg i nakon umirovljenja možete začuti kako pjevuši iz svoje radnje, održavajući obiteljski zanat živim.

Istrakon

Uz gotovo nadrealan prizor srednjovjekovnog Kaštela nad čudesnom jamom i inspiracijom koju je Pazin budio u piscima kroz vijekove, ima li boljeg mjesta za održavanje konvencije znanstvene fantastike i fantastike? Tu je zato pazinski Istrakon, konvencija s dva desetljeća tradicije, čvrsto upisana u kartu "fandoma" šire regije.

KORAK PO KORAK DO NOVE TURE

OD IDEJE DO PROIZVODA

Što je sve potrebno za pokretanje atraktivne tematske ture? Ideja sigurno ne manjka, ali kako provesti zamisli u djelo i učiniti ture održivim proizvodom? To su pitanja koja muče mnoge, a ovaj dio priručnika pokušat će na njih odgovoriti i dati konkretne alate za stvaranje novih tura.

1. KORAK: IDEJA

Kroz protekle stranice nanizali smo mnoštvo motiva i možda iskrsne koja ideja za tematski obilazak Pazina. Na sljedećoj stranici nalazi se prijedlog različitih ruta. To su tek nasumično odabrane zamisli - prijedlog za jednu interpretacijsku šetnju, jednu kostimiranu i jednu gamificiranu. Odaberite neku od tih tema i isprobajte radne listove za razvoj tura koji se nalaze na kraju priručnika. Još bolje - bacite se na posao i upotrijebite ih za onu svoju ideju koja vam se već dugo vrzma po glavi, ali nikako da se bacite na posao.

Same ideje obično nisu problem, najveći je problem sve ono što slijedi. Zato ćemo u ovim uputama pojasniti proces, a kroz radne listove strukturirati razvoj nove ture.

Prvi korak je staviti toj ideji, koja se neprestano pojavljuje i nestaje, soli na rep. Ono što se događa u našoj glavi dok zamišljamo proizvod, katkad se čini jednostavno, kao da nema prepreke da sutra to provedemo u djelo. A katkad se čini neuhvatljivo. Zato dobro dođe:

STAVITI IDEJU NA PAPIR

RADNI LIST 3
Razvoj ture - ideja

Kako biste lakše "stavili ideju na papir", popunite kućice na Radnom listu 3. Smjestite u pripadajuće kućice sve što vam padne na pamet. Zabilježite točke nove ture na liniji. Kad ste sve ispunili, još jednom razmislite o nazivu ture. Nakon ovog procesa fokusiranja na razne segmente, bit će jasnije što sve nedostaje i što je potrebno dodatno istražiti prije pokretanja novog proizvoda.

Prvo bilježimo ono što znamo, a potom ono o čemu nismo još razmišljali. Počnimo od radnog naziva i kratkog opisa. Razmislimo o lokacijama koje želimo uključiti, pričama, koje bismo još izvore mogli istražiti... zatim ih ucrtajmo prema zamišljenom redoslijedu. Pomislimo koga bi to moglo zanimati, na koji način ćemo promovirati, kako doći do publike. Hoćemo li investirati u dizajn, uključiti lokalnu ponudu? Imamo li kakvih zakonskih prepreka za održavanje naše ture? Što bi nam još moglo zatrebati?
U ovom trenutku, samo bilježimo ono što nam je već u glavi, ujedno širećI fokus na organizacijski aspekt. Tek u narednim koracima slijedi provjera naših zamisli. Još ćete više otkriti ako radite u timu. Ako stvarate sami, u ovom postupku će se iskristalizirati potpune nepoznanice pa ćete usmjerenije tražiti rješnja.
U nastavku je nekoliko prijedloga tematskih razgleda Pazina koji mogu poslužiti kao vježba za popunjavanje radnog lista.

POVRATAK PUTOPISCA

Kostimirana tura u kojoj jedan od povijesnih putnika pripovijeda o Pazinu na temelju zapisa is raznih putopisa.

TRAGOM VODE

Interpretacijska šetnja istražuje pazinske špine, Pazinčicu, maglu, a može pronijeti snažnu poruku o vodi kao izvoru života.

ZAGONETKE MINULIH VREMENA

Lov na blago s mozgalicama i neodgovorenim pitanjima iz prošlosti.

2. KORAK: RAZRADA

Kada se napokon odlučite za pokretanje nove ture, sljedeći koraci će se ispreplipati. Istodobno prikupljamo građu, pregovaramo s potencijalnim suradnicima, otvaramo društvene mreže, pripremamo teren za distribuciju.

Kako bismo stvari zadržali pod kontrolom, dobro je predvidjeti koliko nam je vremena potrebno. Raspisanu ideju upotrijebite kao osnovu za izradu vremenskog plana.

Predlažemo da počnete od gornjih kućica. Zamislite svaki detalj koji vam je u trenutku izvedbe potreban pa korake upišite u kvadratiće. Primjerice, koliko vam treba da dobro naučite što želite prezentirati? Ako je to jedna proba 24 sata prije, jedna 48 sati prije, tada u tjednu prije ture sav sadržaj mora biti gotov. Možda namjeravate napraviti letke i distribuirati ih 1 tjedan prije. Tada grafička priprema mora biti gotova još ranije kako bi već bili tiskani 1 tjedan prije. U trenutku kada pošaljete obavijest medijima, već bi trebalo biti moguće rezervirati karte.

U koordinaciji svih ovih manjih i većih zadataka, vremenski plan je vrlo koristan. To nije samo ozbljan alat za tekući projekt, već će vam puno otkriti i o načinu na koji funkcionirate kako biste sljedeći projekt posve opimizirali.

RADNI LIST 4
Razvoj ture - vremenski plan

Neka vam tijekom pripreme projekta pri ruci bude vremenski plan rada. U početku ga popunite poznatim informacijama, a kasnije dopunjavajte. Ovo je dobar način planiranja, ali i provjere napretka. Ukoliko radite u timu, zadatke pojedinaca možete označiti različitim bojama. Gornje kućice su predviđene za vremenski period bliži održavanju prve ture. Kao i kod svake organizacije, dani uoči premijere su najzahtjevniji. No, plan bi trebao pomoći u boljoj raspodjeli zadataka kroz dulji vremenski period i pravovremenoj kvalitetnoj pripremi.

Razrada sadržaja ture je dio u kojem ćete najviše uživati. Ideje za doradu pronađite u prvom dijelu ovog priručnika (Inovativne ture za nove goste). Vodiči često uče napamet scenarij. Kako bi tura bila što interaktivnija, pokušajte si pomoći samo natuknicama i okvirnom strukturom, umjesto da bilježite i pamtite detaljni tekst.

SADRŽAJ

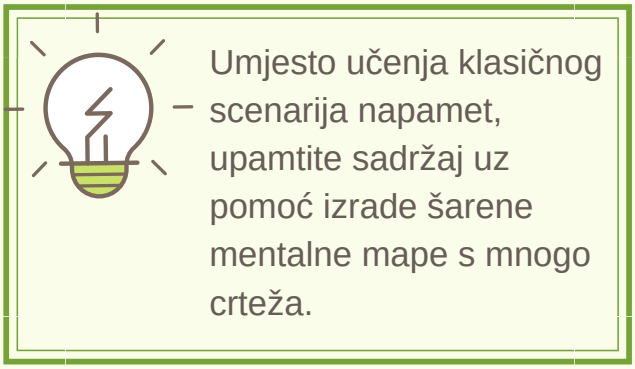

PUT DO PUBLIKE

Zapitajte se koga bi mogla privući vaša tura. Jesu li to stranci ili domaći ljudi? Jesu li to obitelji, škole, timovi? Pojedinačni gosti ili agencije? Kada odredite svoju ciljanu publiku, usmjerite svoje daljnje aktivnosti na njih.

Kako biste se uvjerili da vaša ciljana publika uopće postoji, ili barem da je u porastu, potrebno je istražiti tržište. Primjerice, ako ciljate na školske grupe, možete provjeriti koliko škola bi uopće moglo razmotriti uključivanje vaše ponude u svoj program terenske nastave. Ako vas zanimaju strani posjetitelji, provjerite koliko ih ima i što ih zanima, a što im nedostaje u vašoj destinaciji.

Važan korak u istraživanju tržišta je i pregled konkurencije. Provjerite koje su vaše komparativne prednosti u odnosu na konkurenciju, ali i jesu li vaše pretpostavke o ciljanoj publici točne. Pronađite sličan proizvod u drugim zemljama i proučite što oni dobro rade, a u čemu bi mogli biti bolji.

O svemu ovome ovise daljnji koraci, od točnog sadržaja ture, preko promotivnih aktivnosti, formiranja cijene pa sve do načina prodaje usluga.

3. KORAK: ORGANIZACIJA

Sadržaj ture je već skoro osmišljen i znate kome ćete je i kako ponuditi? Vratimo se na naš vremenski plan i provjerimo jesu li iskrsnuli neki novi koraci. Ako je potrebno, potpuno revidirajte vremenski plan.

RADNI LIST 4
Razvoj ture - vremenski plan

FORMIRANJE CIJENE

Kod formiranja cijene, treba razmotriti sljedeće:

- cijene konkurentskih ili srodnih sadržaja u destinaciji
- cijene sličnih sadržaja u sličnim destinacijama u inozemstvu
- održivost proizvoda (uzeti u obzir planiranu posjećenost, investicije i tekuće troškove)
- mogućnost sufinanciranja (natječaji, sponzorstvo, partnerstvo)

Odredite točan termin održavanja premijerne ture, ili, još bolje, točan raspored za nadolazeći period ako ih namjeravate redovno organizirati svoje ture. Odredite broj posjetitelja i razmislite pod kojim bi se uvjetima tura mogla otkazati. Na vrijeme pripremite i uvježbajte svoj nastup kako biste se uspješno držali određenog vremenskog okvira.

4. KORAK: PROMOCIJA

Kad tek pokrećemo novu turu, kao i kod svakog projekta, potrebna je pojačana promocijska aktivnost. Nove ture uglavnom zasluže pažnju medija i lokalne zajednice jer su kreativan proizvod za dobrobit baštine.

Uspijete li doista privući pozornost, neka vas ne zavara trenutak slave. Dugoročan plan kombiniranih promocijskih aktivnosti je najbolje rješenje da dovedemo turu do nivoa održivog proizvoda.

Da bi nova tura bila prepoznatljiva, dobro je od početka razvijati prepoznatljiv brend.

Ako ste rezervirali sredstva za promociju svoje ture, dobro pripazite kojeg ćete stručnjaka angažirati, osobito ako ciljate na strane posjetitelje. Provjerite ima li iskustva i uspjeha u privlačenju posjetitelja turističkoj ponudi destinacija. Ovo je vrlo specifičan zadatak kojem nisu svi vični. Individualni gosti, primjerice, često rezerviraju na licu mjesta. Stoga što detaljnije obrazložite svoja očekivanja i potražite stručnjaka s iskustvom u srodnom području.

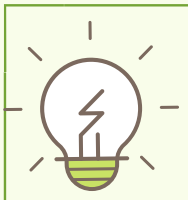

RAZGLEDI NA HRVATSKOM

Čak i ako ste namijenili svoju turu prvenstveno stranim posjetiteljima, razmislite o organiziranju razgleda na hrvatskom jeziku kako biste privukli pažnju domaće publike i lokalnih medija. Na taj način ćete pokrenuti glas o svojim turama. Također, odaberete li zgodan datum i obilježite kakvu godišnjicu svojom turom, možete obnoviti zanimanje.

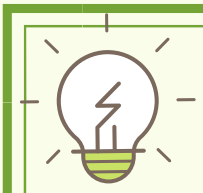

KOKOŠ ILI JAJE?

Ne treba se oslanjati da će vam itko "slati goste," bez obzira koliko kvalitetna i maštovita vaša tura bila. Ali, možete se osloniti da će svi spremiti informaciju u neku ladicu i izvući je iz arhiva kad im zatreba. Zato širite glas gdje god stignete. Također, učinite turu dostupnom, a način rezervacije ugodnim i jednostavnim korisničkim iskustvom. Katkada proces pokretanja turističkog doživljaja može sličiti pitanju "je li prvo bila kokoš ili jaje?" Prvo treba biti u ponudi da bi turisti uopće otkrili da postoji, a koga da vodimo ako nemamo još goste? Zato je u početku potrebno strpljenje, upornost i dugoročna strategija.

IDEJE ZA PROMOCIJU

- Kvalitetna i održavana web stranica
- Objave za medije
- Stvaranje korisnog sadržaja poput bloga za organski rast pratitelja na društvenim mrežama
- Prisutnost na web servisima za online rezervaciju tura (TripAdvisor, LikeaLocal, GetYourGuide)
- Google oglasi
- Organiziranje sezonskih, promotivnih ili nagradnih tura
- Sponzorirani facebook eventi za ciljanu publiku za pojedinačne ture
- Sudjelovanje na društvenim događanjima i konferencijama
- Distribucija promotivnih materijala
- Prepoznatljivost na tržištu izgradnjom brenda

Prepoznatljivost na tržištu se postiže i održava izgradnjom brenda. Za uspješno stvaranje brenda, treba pogledati u budućnost i odlučiti želimo li kreirati još projekata. To će nam pomoći da odlučimo hoćemo li razvijati osobni brend (za pojedince), brend organizacije ili brend same ture. U svakom slučaju, tura može imati svoj brend koji će se uklopiti u imidž "nadređenog" pojedinca ili organizacije.

Brend nipošto nije samo logo. To je odraz identiteta, odražava osobnost projekta, način komuniciranja s publikom, znak je prepoznavanja i poistovjećivanja s potencijalnim klijentima. Kako bismo ga osmislili i potkrijepili vizualima, potrebno je osvijestiti tko su nam klijenti, što nam je zajedničko s njima, što im želimo poručiti, koja nam je vizija za budućnost, po čemu smo posebni i drugačiji od ostalih na tržištu, i što donosimo našim klijentima. Ovo je proces koji traje, ali već na samom početku moguće je razmisliti o željenom smjeru kretanja.

RADNI LIST 6
Razvoj ture - Brend

KORAK DIVA DRAGONJE: DUGOROČNI RAST

Tek kada pokrenemo svoju novu turu, slijedi najteži dio posla. Kako je održati na životu, zadržati interes posjetitelja i u konačnici stvoriti održiv proizvod.

Ako prođemo sve prethodne korake, stvorit ćemo dobre preduvjete za to. Ukoliko smo dobro identificirali svog ciljanog gosta i našli načina da se obratimo baš njemu, imat ćemo više zadovoljnih sudionika koji će širiti glas među sličnom publikom.

Moramo misliti i na online prisutnost i imidž. Na raznim portalima možemo ponuditi svoje usluge i prikupiti prve ocjene posjetitelja što će nas učiniti vjerodostojnijim i pomoći da poboljšamo svoj rad.

Dok god upravljamo takvim projektom, moramo držati oko na tržištu i njegovim mjenama. Pratiti trendove i novu ponudu, tražiti nove način da se izdvajamo. Držimo na oku i natječaje. Tek kad imamo prve rezultate iza sebe, lakše ćemo uspjeti na kakvom natječaju za sufinanciranje projekata.

I na kraju, istraživanja su pokazala da je potrebno nekoliko godina da gradska tura postane održiva. Maštovitost je važan sastojak, ali najvažniji sastojci za dugoročan uspjeh su ustrajnost i vjera u svoj projekt.

Rad na vlastitoj novoj turi nije jednostavan zadatak kao što se u prvi mah čini. Ali svaki trenutak uložen u to vrijedi truda. Riječ je o cjelovitom procesu stvaranja doživljaja koji će razonoditi, ali i oplemeniti posjetitelje. Podsjetit će i domaće stanovništvo da cijene ono što imamo. Dok prenosimo priče koje smo sami iščitali na ulicama gradova na druge ljude, i mi vodiči uživamo u posebnom osjećaju ispunjenosti. Nema boljeg osjećaja nego kad stvoriš nešto vrijedno i udahneš mjestu koje voliš život.

SAŽETAK

Edukativan priručnik "Pazinske priče za vodiče" pruža uvid u suvremene tekovine na području turističkog vođenja i predstavlja praktičan alat za razvoj novih turističkih proizvoda.

Razdijeljen je na tri glavne cjeline. Prva, pod nazivom "Novi pristup turističkom vođenju" daje pregled suvremenih i inovativnih praksi, poput poticanja interakcije, pripovijedanja, oživljene povijesti, interpretacijskog vođenja i gamificiranih tura.

Druga cjelina, pod nazivom "Pazinske priče", sažet je pregled povijesti i zanimljivosti Pazina. Sve su one predstavljene kao inspiracija za potencijalne kreativne turističke obilaske.

"Korak po korak do nove ture" naziv je trećeg dijela ovog priručnika. Opisuje korake od ideje, preko pripreme i realizacije, do praćenja uspjeha novih turističkih obilazaka. Priručnik sadrži i radne listove kao korisno sredstvo tijekom procesa kreiranja tura.

Ovaj priručnik je namijenjen prvenstveno turističkim vodičima i interpretatorima s posebnim interesom za grad Pazin. Međutim, mogu ga koristiti svi vodiči u svojim destinacijama i svi oni koji se žele okušati u stvaranju novih baštinskih sadržaja za posjetitelje.

SUMMARY

Educational toolkit "Pazinske priče za vodiče" (*Pazin Tales for Tour Guides*) covers trends in the field of tour guiding and offers practical tools for development of new tourism products.

The manual is divided in three parts. The first part, called "Novi pristup turističkom vođenju" (*New approach to tour guiding*) is an overview of contemporary and inovative practices, such as visitors' engagement, storytelling, living history, interpretive guiding and gamified activities.

The second part "Pazinske priče" (*Pazin Tales*) covers a short overview of Pazin's history and curiosities, that could be used as an inspiration for possible creative tours.

The third part is called "Korak po korak do nove ture" (*Step by Step in Creation of a New Tour*). It describes the necessary steps, from idea, through preparation and realisation, to tracking the success of new tours. It contains worksheets as a particulary useful tool in the process of tour creation.

This toolkit is made for tour guides and heritage interpreters with special interest in the city of Pazin. However, it can be used by all those who want to give new heritage-
-inspired content for visitors
a try.

KORISNI IZVORI I LITERATURA

Turistička zajednica središnje Istre

Muzej grada Pazina

Grad Pazin

Interpreting Our Heritage, Freeman Tilden

Interpretacijski vodič, Thorsten Ludwig

Ireland's Ancient East, Failte Ireland

Hrvatska u brojkama 2017., Državni zavod za statistiku

TOMAS Ljeto 2017, stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj; Institut za turizam

PRIPOVIJEDANJE
LOKALITET NA PUTOVANJU JUNAKA

JUNAK (lokalitet/građevina)	
OPIS/KARAKTERISTIKE	
ŽIVOT LOKALITETA (vrijeme izgradnje, nesreće, obnove, svakodnevnica kroz povijest)	
VAŽNI POVIJESNI DOGAĐAJI (događaji kojima je svjedočio)	
LIČNOSTI (tko je upravljao, živio, gradio, prolazio onuda...)	

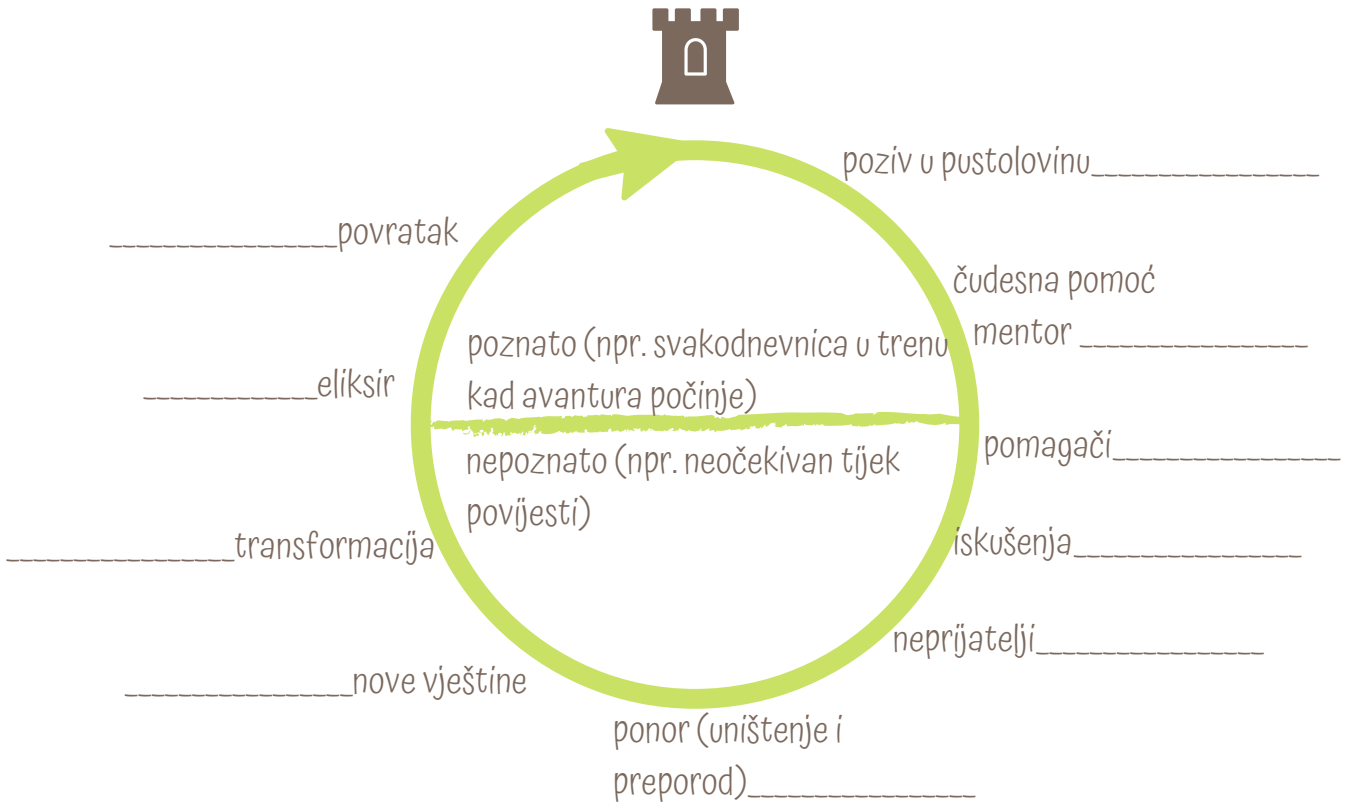

UPUTE: popunite dijagram ukrug zamišljajući odabrani lokalitet ili građevinu kao junaka priče. Prije popunjavanja kružnog putovanja junaka, ispunite gornje kućice pa ih koristite kao bilješke. Pustolovina može krenuti od trenutka uoči velikih mjena.
Za lakše razumijevanje dijagrama, prvo analizirajte svoj omiljeni pustolovni film uz njegovu pomoć.

OŽIVLJENA POVIJEST
RAZVOJ LIKA

SLIKA

LIK (ime i općepoznati podaci)	
TOČNO VRIJEME RADNJE (u kojem se trenutku u povijesti nalazimo)	
POPIS IZVORA (svi korišteni izvori za lakše naknadno snalaženje)	

datum

VREMENSKA CRTA ŽIVOTA LIKA I SVIJETA OKO NJEGA

OSOBINE (izgled, odjeća, pribor, karakter)	ŽIVOT LIKA (koga poznaje, gdje se kreće)	SVIJET OKO LIKA (koje informacije ima o svijetu)

RAZVOJ TURE

RAZRADA IDEJE

RADNI NASLOV TURE

OPIS TEME

LOKACIJE
moguća mjesta i priče

VODIČ
pribor,posebna priprema

koju dublju poruku želim prenijeti

PROMIDŽBA
mediji za obavijest,društvene mreže

PUBLIKA
tko su, kako doći do njih

OSTALO

IZVORI
gdje istražiti

PROPISI
zadovoljavamo li sve uvjete

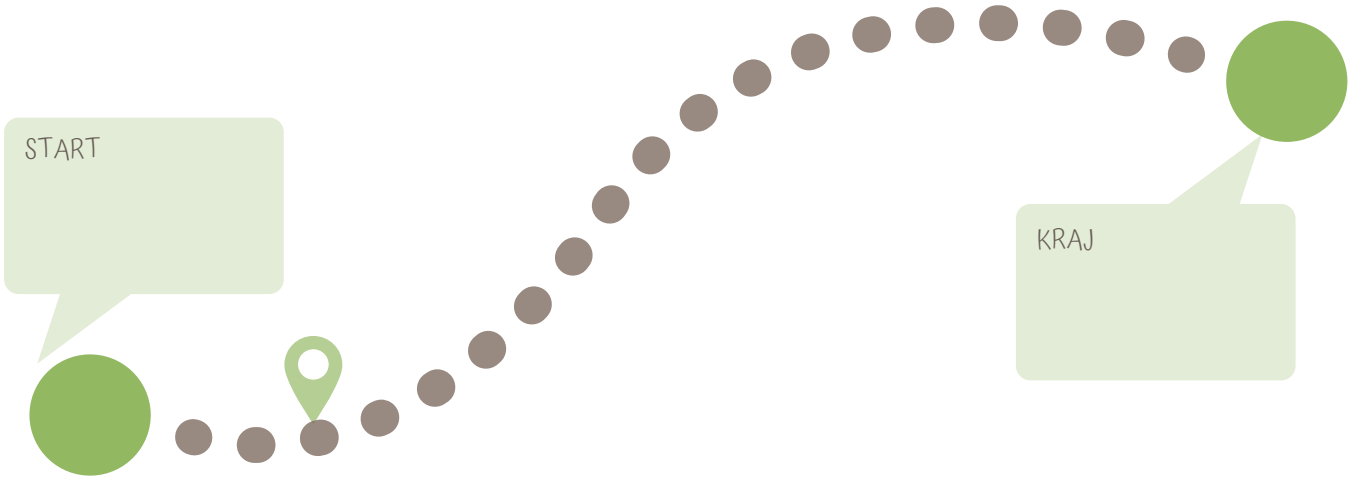

KONAČNI NASLOV TURE

RAZVOJ TURE

VREMENSKI PLAN

	ISTRAŽIVANJE izvori,suradnje...	PRIPREMA učenje,pribor...	PROMIDŽBA web,dizajn,mediji..	PRODAJA pravni status,publika	OSTALO
24 H prije ture					
48 H prije ture					
1 TJEDAN prije ture					
1 MJESEC prije ture					
više od 1 mjeseca prije ture					

BILJEŠKE

RAZVOJ TURE

PUT DO PUBLIKE

TKO JE GOST? - analiza tržišta

TRŽIŠTE
navike gostiju, potencijalni dolasci

KONKURENCIJA
tko, njihova iskustva, komparacija

ZAKLJUČAK

KAKO DO GOSTA - ovdje upisivati konkretne podatke i predstojeće korake

SADRŽAJ
prilagodba ture gostu, posebni interesi

OSTALO

KANALI PRODAJE I CIJENA

PROMOCIJA
web, društvene mreže, blog, mediji, tz, dizajn

POTEŠKOĆE

PREDNOSTI

RAZVOJ TURE

BREND

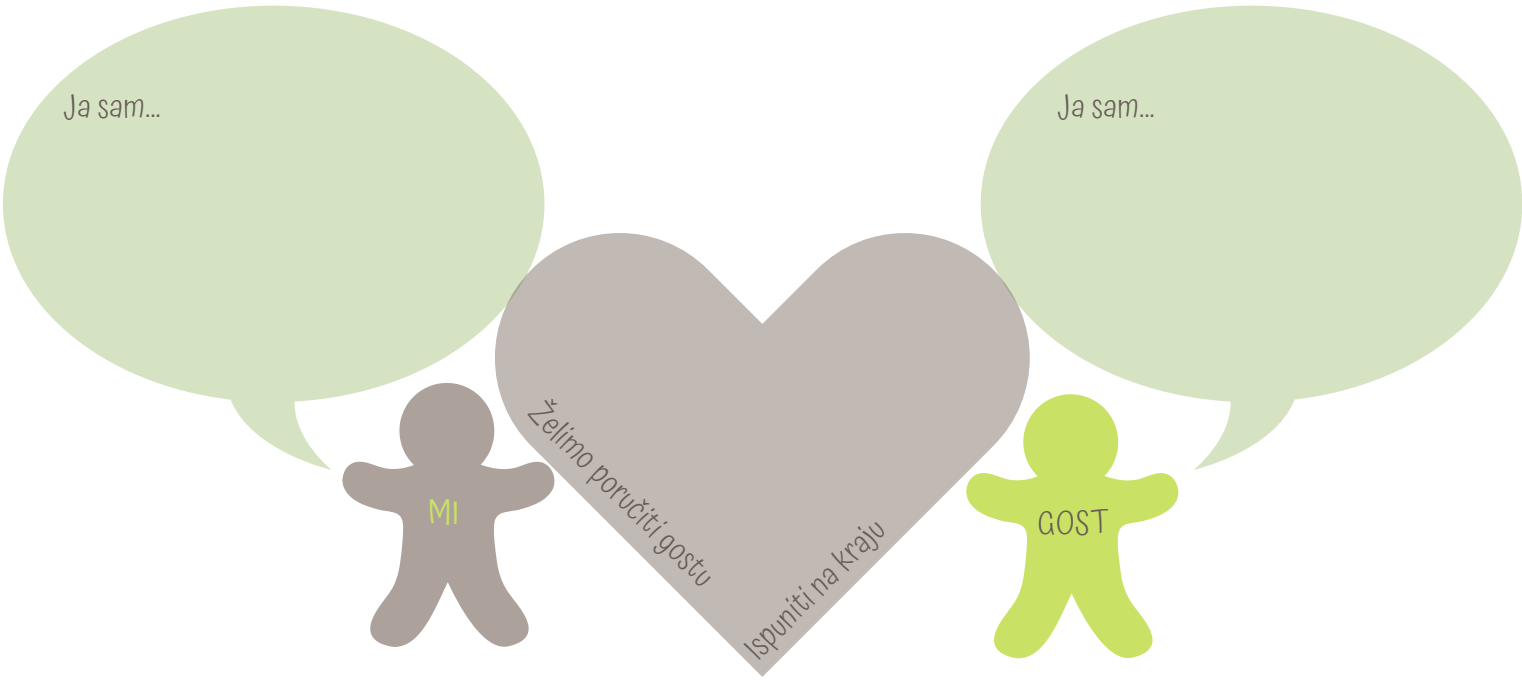

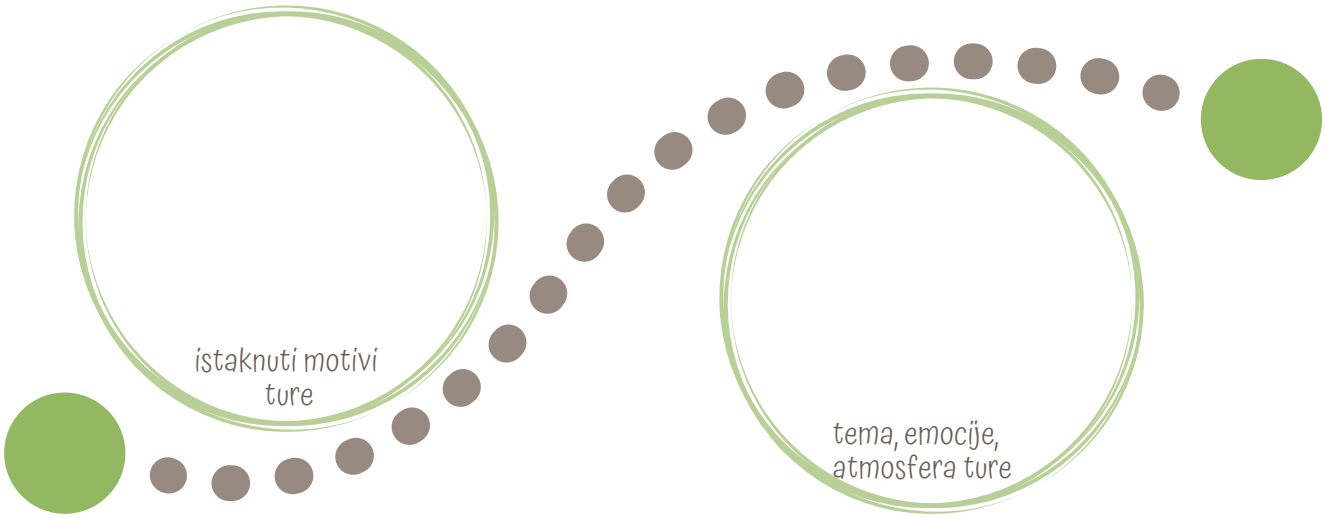

posebnosti, komparativne prednosti, vrijednosti za posjetitelja

osobnost brenda (stav,boje,način komunikacije)

MISIJA, VIZIJA

PAZINSKE PRIČE ZA VODIČE

EDUKATIVNI PRIRUČNIK ZA TURISTIČKE VODIČE

Interreg
Italy - Croatia
I-Archeo.S.
European Regional Development Fund

EUROPEAN UNION